Šešėlinės ekonomikos tendencijos Lietuvoje

Lietuvos laisvosios rinkos institutas,
2017 m. gruodžio 28 d.

Lithuanian Free Market Institute
ANNO 1990

Šešėlinės ir oficialiai neapskaitytos ekonomikos dalis proc. nuo BVP

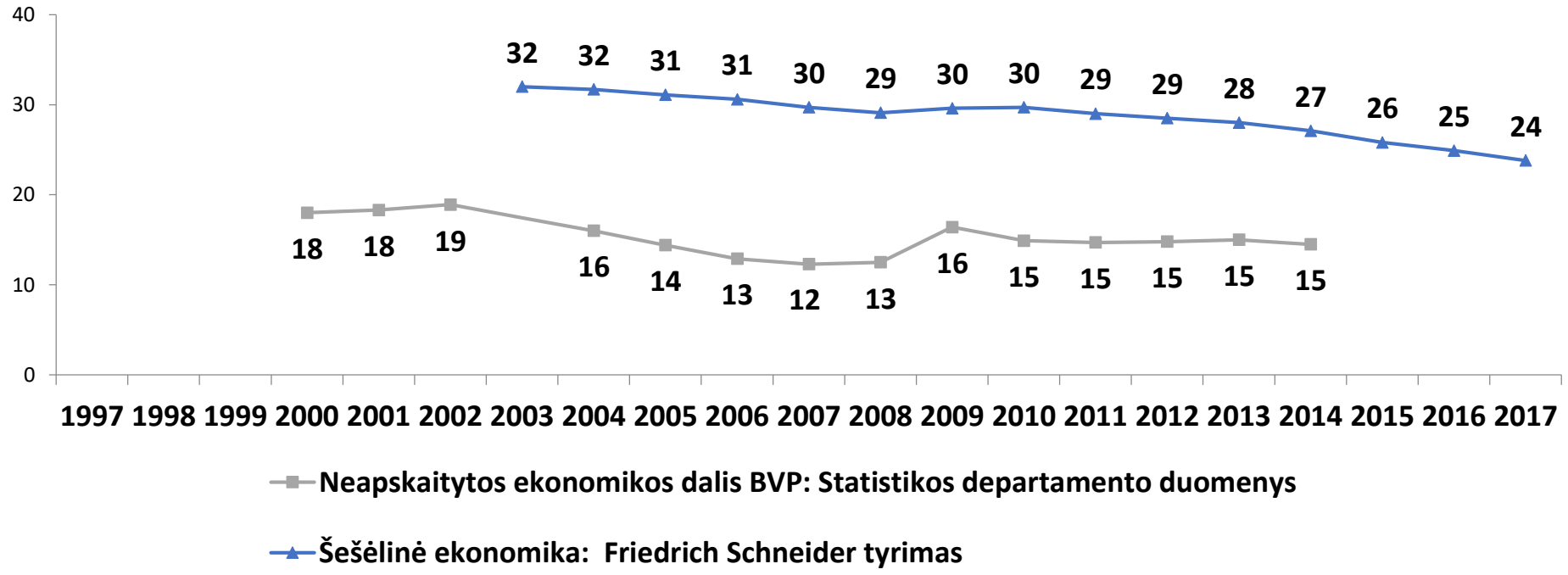

Šaltiniai: Statistikos departamentas, Friedrich Schneider

- Bendras šešėlinės ekonomikos lygis Lietuvoje po truputį mažėja;
- Pagrindinis veiksnys – ekonomikos augimas, gyventojų ir įmonių finansinės padėties gerėjimas.

Lithuanian Free Market Institute
ANNO 1990

Šešėlinė cigarečių rinkos dalis

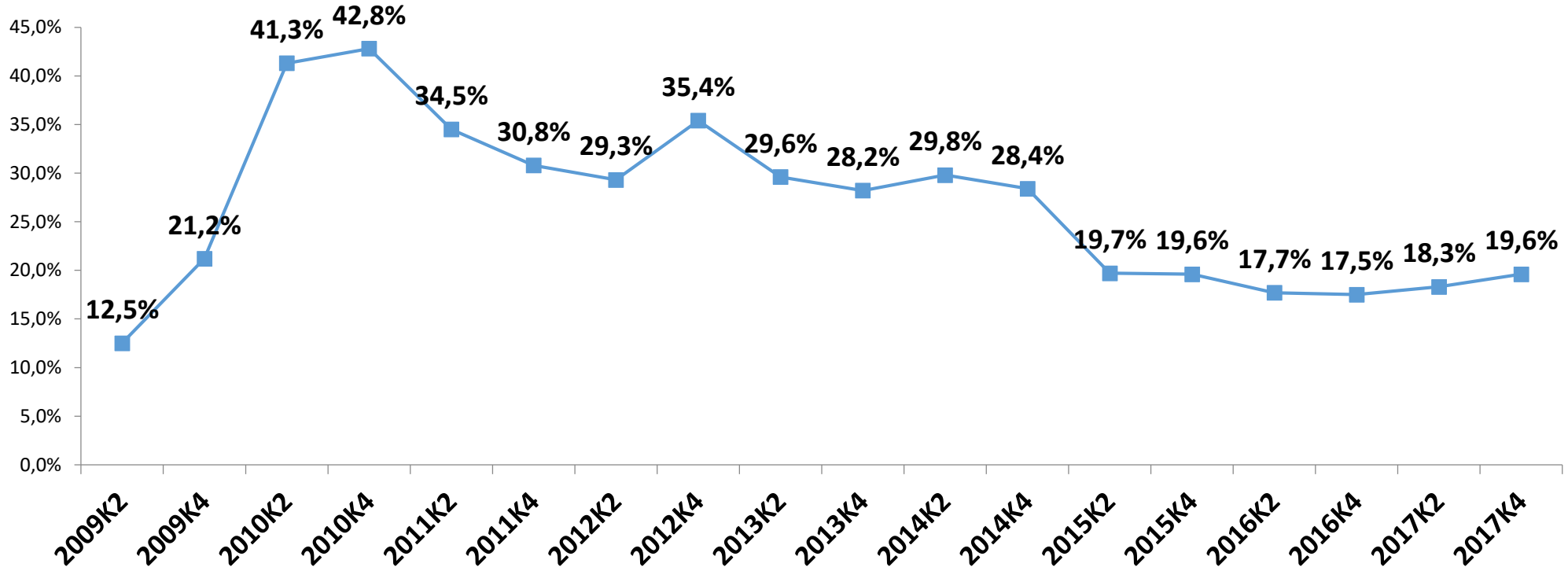

Šaltinis: Tuščių pakelių tyrimas, „Nielsen“

- Fiksuojama, kad kontrabandinių cigarečių vartojimas per pastaruosius metus išaugo 2 proc. punktais;
- Latvijoje šešėlinė cigarečių rinka siekia 24%, Estijoje – 13%;
- Didžiausia dalis nelegalios cigarečių rinkos (70%) yra kontrabandinės cigaretės iš Baltarusijos;
- Akcizo mokestis cigaretėms 2017 m. augo 11 proc.

Lithuanian Free Market Institute
ANNO 1990

Šešėlis stipriųjų gėrimų rinkoje

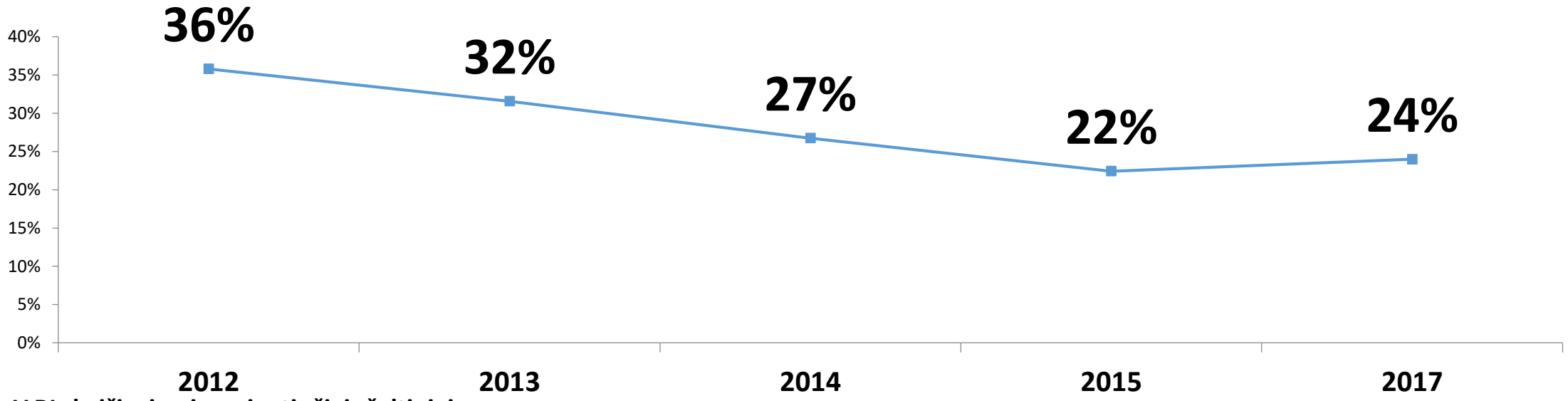

LLRI skaičiavimai remiantis šiais šaltiniais:

- Lietuvos gyventojų nuomonės tyrimai (2012 m. birželis, 2013 m. vasaris, 2014 m. sausis, 2015 lapkritis, 2017 m. gruodis), atliko „RAIT“
- Kokybiniai alkoholio rinkos specialistų tyrimai (2012 m. birželis, 2013 m. vasaris, 2014 m. sausis, 2015 m. lapkritis, 2017 m. gruodis), atliko „Spinter tyrimai“
- Seniūnų apklausos apie šešėlinę alkoholio rinką Lietuvoje (2012 m. birželis, 2014 m. sausis, 2015 gruodis, 2017 m. gruodis), atliko „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“

- Šešėlinė alkoholio rinka 2017 m. padidėjo;
- Priežastis – padidėjęs alkoholinių gėrimų apmokestinimas 2017 m;
- Akcizo mokestis 2017 m. stipriesiems alkoholiniams gėrimams išaugo 23 proc., alui – 112 proc., vynui – 111 proc.

Lithuanian Free Market Institute

ANNO 1990

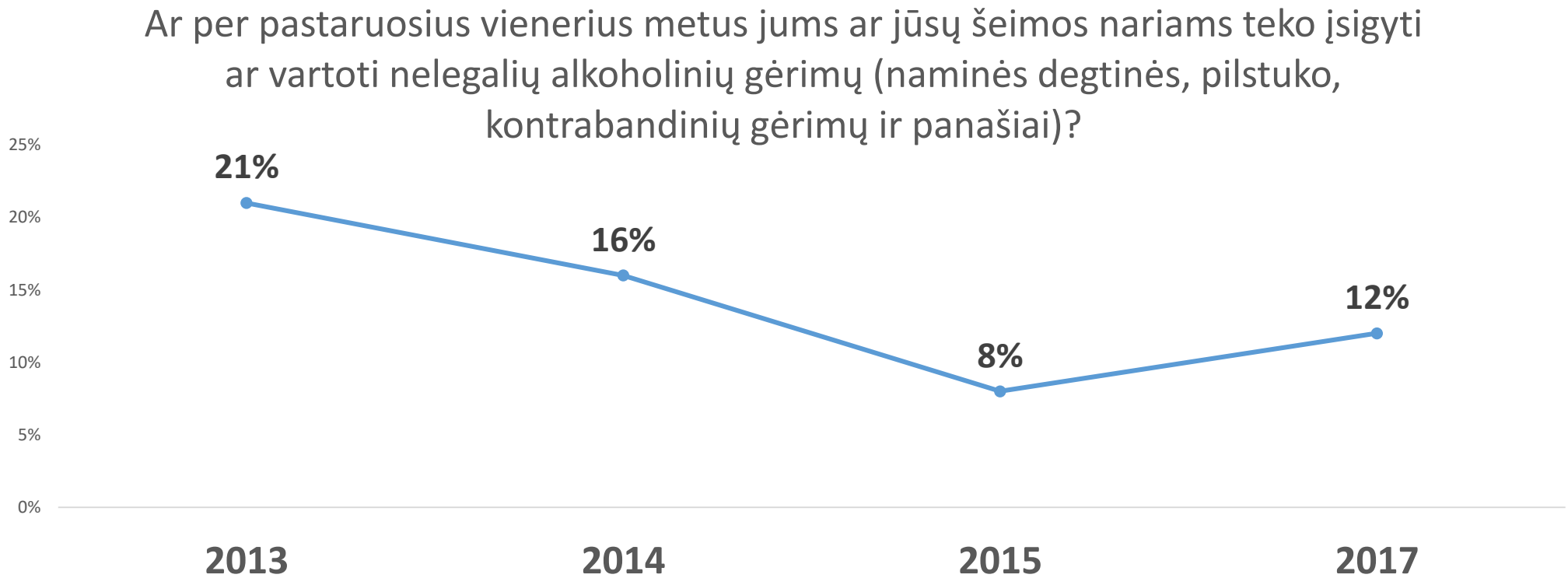

Šaltinis: Lietuvos gyventojų nuomonės tyrimai (2012 m. birželis, 2013 m. vasaris, 2014 m. sausis, 2015 lapkritis, 2017 m. gruodis), atliko „RAIT“

- Alkoholio rinkos šešėlio padidėjimą rodo ir tai, kad 2017 m. didesnė dalis gyventojų teigė, jog įsigijo nelegalių alkoholinių gėrimų.

Lithuanian Free Market Institute
ANNO 1990

Nelegalaus alkoholio pateisinamumas

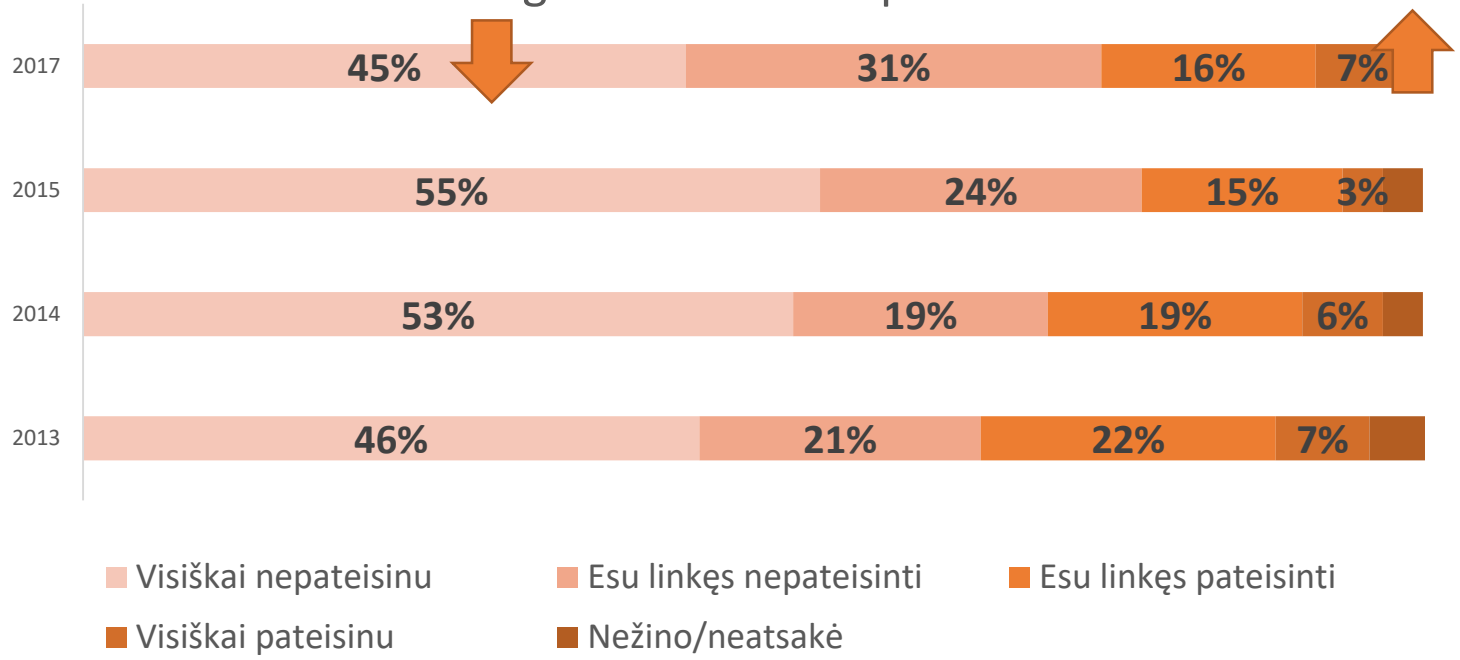

	Nepateisina	Pateisina
2013	67%	29%
2014	72%	25%
2015	79%	18%
2017	76%	23%

Šaltinis: Lietuvos gyventojų nuomonės tyrimai (2012 m. birželis, 2013 m. vasaris, 2014 m. sausis, 2015 lapkritis, 2017 m. gruodis), atliko „RAIT“

Kaip asmeniškai Jūs vertinate nelegalių alkoholinių gėrimų (naminės degtinės, pilstuko, kontrabandinių gėrimų ir panašiai) vartojimą?

- Gyventojų požiūris į nelegalų alkoholį sušvelnėjo;
- 2017 m. palyginus su 2015 m. didesnė dalis gyventojų teigia, kad pateisina nelegalią alkoholinių gėrimų rinką, ir mažesnė dalis gyventojų teigė, kad nepateisina;
- Labiau pateisina žemesnių pajamų, žemesnio išsilavinimo, nedirbantys vyrai.

Lithuanian Free Market Institute
ANNO 1990

AR PER PASKUTINIUS 12 MĖNESIŲ JUMS TEKO PIRKTI ALKOHOLINIUS GĖRIMUS UŽSIENYJE PARSIVEŽIMUI Į LIETUVĄ?

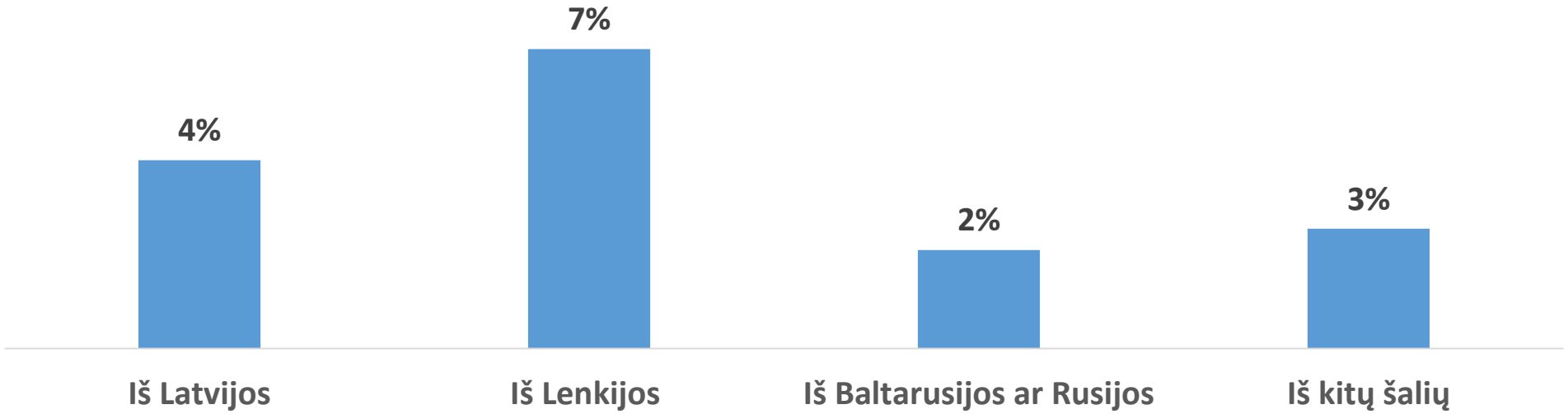

Šaltinis: reprezentatyvi gyventojų apklausa, “Baltijos tyrimai”, 2017 m. lapkritis-gruodis

- Naujas alkoholio rinkoje pastebimas reiškinys yra legalus alkoholinių gėrimų įsigijimas ir įsivežimas asmeniniam vartojimui į Lietuvą;
- Priežastis – kainų skirtumai, kurie atsiranda dėl skirtingo alkoholinių gėrimų apmokestinimo;
- Apsipirkimas kitose šalyse yra legalus ir tai nėra šešėlis, tačiau kaip ir šešėlis tai natūrali žmonių reakciją į dėl spartesnio akcizų Lietuvoje kėlimo susidarančius kainų skirtumus su kaimyninėmis šalimis.

Lithuanian Free Market Institute
ANNO 1990

Apibendrinimas

- Lietuvos bendras šešėlinės ekonomikos lygis po truputį mažėja, pagrindinė to priežastis – auganti ekonomika ir gerėjanti gyventojų finansinė padėtis;
- Cigarečių ir alkoholinių gėrimų rinkoje fiksuojamas šešėlinės ekonomikos padidėjimas;
- Daugiau gyventojų prisipažįsta, kad pateisina alkoholinių gėrimų šešėlį ir kad yra įsigiję nelegalių alkoholinių gėrimų;
- Pagrindinė alkoholio rinkos šešėlio išaugimo priežastis - dėl išaugusių mokesčių pabrangę alkoholiniai gėrimai;
- Alkoholio rinkoje atsiranda naujas reiškinys – legalus alkoholinių gėrimų įsigijimas asmeniniam vartojimui kaimyninėse šalyse;
- Šalies mokesčių politika turi būti pamatuota ir įvertinti galimą jos įtaką šešėlinei ekonomikai. Tai ypatingai svarbu tuomet, kai atsiranda šalies ekonominės padėties pablogėjimo galimybė, kuri stipriai padidintų Lietuvos šešėlinę ekonomiką.